

πού τὸ ἀγορεύουν, κάθονται καὶ τὸ διαβάζουν στὸ σπίτι τους καὶ τὸ ξέρουν ὅλο. Πάω ἐγὼ ὕστερα νὰ διδάξω τὸ παρακάτω καὶ ἀφοῦ τὸ ξέρουν τοὺς λείπει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ δὲν προσέχει κανένα. Τί δουλειά τότε ἔχει ὁ δάσκαλος;

Καὶ τώρα ὁρίστε, κύριοι, νὰ τοῦ πῆτε τί δουλειά ἔχει, γιατί ἐγὼ δὲν τοῦ εἶπα.

Καὶ ὅμως ἡ κατάσταση δὲν εἶναι ἀπελπιστική παρ' ὅλα αὐτά. Δὲν ξέρω τί οὐριδῶς γίνεται στὸ Κέντρο. Τώρα ὅμως μὲ τὴν ἐκκλ. ἐξασφάλιση τῶν δασκάλων εἶναι κατάλληλη ψυχολογικὴ περίσταση νὰ στρέψουμε τὴν ἐπαινετικὴ γραμμὴ σ' αὐτούς. Χρειάζεται ἐργασία μεγάλη νὰ τοὺς διαφωτίσουμε, νὰ τοὺς μιλήσουμε, νὰ τοὺς δείξουμε πὺς μποροῦν νὰ ξοδέψουν τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος χωρὶς τριτόκλιτα καὶ δυνάμεις — νὰ μπάσουν με μιά λέξη τὴ δημοτικὴ Ἱδεολογία στὸ σχολεῖο ἀπὸ τὴν πόρτα γιατί ὡς τώρα οὔτε ἀπὸ τὸ παράθυρο δὲν κατόρθωσε νὰ μπεῖ. Ὑπάρχουν ἀρκετοὶ δάσκαλοι κατάλληλοι νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς διδασκαλιστὲς καὶ κήρυκες ὅχι μοναχὰ στοὺς δασκάλους μὰ καὶ σὲ πολλοὺς ἐπιθεωρητὲς. Καὶ παράλληλα νὰ μορφώνεται τὸ νέο προσωπικὸ στὰ διδασκαλεῖα, μὲ τὴ δημοτικὴ μέθοδο.

Συστήσετε ἕνα γραφεῖο νὰ ἐπικοινωνεῖ ἀνεπίσημα μὲ τοὺς δασκάλους. Σὲ πολλοὺς ἐγὼ συνέστησα νὰ γράφουν ἰδιωτικά τίς σκέψεις καὶ τίς παρατηρήσεις τους στοὺς ἐπόπτες καὶ μ' ἄκουαν μὲ κατὰπληξη. Πῶς υποοῦνε ἐμεῖς νὰ γράφουμε στοὺς ἐπόπτες; ! Καὶ ὅμως πόσα πόνηματα δὲν θὰ μπορούσαν νὰ μᾶθουν μὲ τὸν τρόπο αὐτό!

Μ. Γ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ». Ὁ κ. Μ. Γ. περιγράφει μιὰ κατάσταση πού εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἀληθινή. Καὶ ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ λέγεται φανερά. Ἔχει ὅμως ἄδικο ὁ κ. Μ. Γ. ἂν νομίζει πὺς τὸ Ὑπουργεῖο δὲν ξέρει τὴν κατάσταση. Καὶ τὴν κατάσταση τὴν ξέρει πολὺ καλά καὶ τὰ μέτρα πού θὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν ἐτοιμάζονται καὶ μπαίνουν σ' ἐνέργεια σιγά σιγά. Ἄν ὅμως νομίζε κανεὶς πὺς εἶναι δολιτὸ ἴδιος οἰκεθλομένους ψυχὰς νὰ φωτιστοῦν καὶ νὰ ξαναγεννηθοῦν τόσο γρήγορα καὶ ὅλες μαζί, αὐτὸς πιστεύει στὰ θαύματα πού σήμερα δυστυχῶς ποτὲ δύσκολα γίνονται.

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

Ἀκοῦστε λίγες γραμμὲς ἀπὸ κάποιο τσαλακωμένο καὶ μουσκεμένο στὸν ἰδρωτὰ ἡμερολόγιο πού βρέθηκε στὴ τσέπη ἐνὸς ἀτυχον συμπολεμιστῆ μου:

«3 Ὀχτώβρη 1918.—Εἴχαμε μονηλιάσει πιά τόσον καιρὸ ἄνεργοι. Οὔτε μάχη οὔτε καμμιὰ μικροεπίθεση, οὔτε ντυφεκιὰ ἀκόμα. Καί, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶταν ἀστεία, νὰ μένεις ἕνα δόλαερο μῆνα μέσα στὸ χαράκωμα δίχως νὰ σαλέψεις, δίχως νὰ κοιτᾷς νὰ ξεμυτῆσεις. Χωμένοι, ζαρωμένοι, κατσουφισμένοι γιὰ βδομάδες στὶς ὑγρές, στενὲς ἐκεῖνες τροῦπες κάτω ἀπὸ ἀδιάκοπη βροχὴ καὶ ἀδιαπέραστη ὀμίχλη μοιάζαμε περισσότερο μὲ νεροσκούληκα παρὰ μὲ ἀνθρώπους. Μουδιασμένοι ὅλοι ἀπὸ τὸ μακρὸ καθισό, τρουνημένοι ὡς τὸ κόκκαλο ἀπὸ τὴν ὑγρασία ζητάγαμε μὲ δίψα τὴν ἐπίθεση πού θὰ ξεσκουριάζε τὴ βρωμερὴ μηχανή μας, πού θὰ ζέσταιγε τὸ αἷμα στὸ κορμί μας, πού θὰ μᾶς ἔδινε πάλι τὴ ζωὴ ἂν δὲ μᾶς

τὴν ἀφαιροῦσε γιὰ πάντα. Μὰ νά, ἦρθε κι ἡ ποθητὴ μάχη κι ἀπόψε τελειώσαμε. Κάμποσοι ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας λείπουν· μαζί μ' αὐτοὺς κι ἕνας, ὁ πῶς ζωηρὸς ἀπ' ὅλους, πού κάθε δειλινὸ ἔλεγε μὲ λύπη:

— «Α! ρε παιδιὰ, πάει κ' ἡ σημερινὴ δίχως χορό. Ἦρθε ὅμως κ' ἡ ἡμέρα τοῦ χοροῦ καὶ χόρεψε ὁ δύστυχος μιὰ καὶ καλή. Μὰ ὅσοι ζήσαμε πόσο εἶμαστε ἐφτυρισμένοι. Εἶναι ἀλήθεια ἀταίριαστη χαρὰ νὰ πολεμᾷς ὅλη τὴν ἡμέρα, νὰ συντρίβεις, νὰ νικᾷς καὶ στὸ τέλος νὰ συλλογιέσαι: Πάει καὶ τούτη! γλύτωσε κ' ἀπὸ τὴν φορὰ ἡ τούτρα.

Τώρα βρίσκουμαι μέσα στὸ στενὸ μου ἀντίσκηνο καὶ γράφω κάτω ἀπὸ ἕνα ἀστενικό, φτισικὸ κερί, πού ἡ φλόγα του τρεμοσβύνει σὰ νὰ τραντάζεται κι ἀπὸ τὸ βρόντημα τοῦ μακρινοῦ κανονιοῦ. Μοῦ χρησιμεύει γιὰ στήριγμα ἡ μικρὴ μου καραβάνα. Εἶναι ἡ ἐρωμένη μου τῆς ἐκστρατείας· μὲ συντροφίζει στὸ φαί μου, κρέμεται πλάι μου σὰν πολεμῶ. Μιὰ σφαῖρα τὴν ἔχει στραβώσει λίγο σι' ἀπάνον μέρος ὅπως κι ἐμένα μιὰ ἄλλη μοῦξῆσε τὸ μπράτσο· ἔτσι τράβηξε τὰ ἴδια μ' ἐμένα βάσανα. Ἀκόμα, ἡ μικρὴ μου ἀγάπη, γίνεται κάποτε κάποτε καὶ προσκέφαλο, γίνεται καὶ τραπέζι ὅμως πού ἀπάνον του γράφω τὰ γράμματα στὴ γυναῖκα μου στὸ χωριό. Στὸ τέλος ἡ γυαλιάδα της μοῦ κάνει γιὰ καθρέφτης.

Μὰ εἶναι ἀργά· αἰσθάνουμαι τὰ δάχτυλα μου ἀνήμερα νὰ βαστάζουν πιά τὸ μολύβι. Ἐδούλεψαν κι ἀπὸ τὰ κακόμοιρα πολλὰ σήμερα. Θὰ πῶ νὰ ἴσχω λίγο.

5 Ὀχτώβρη.—Εἴχα τὸ πρῶτ' γράμμα ἀπὸ τοὺς δικούς μου, ἀπ' τὸ χωριό. Εἶναι καλὰ μὰ ἡ γρίπη, λέει, φουντώνει καὶ κάτω. Ὁ θεὸς ἄς τοὺς βοηθήσει. Τίποτα ἄλλο δὲ μπορῶ νὰ εἰπῶ.

11 Ὀχτώβρη.—Ποῦς ξέρε, γὰναι καλὰ καὶ κάτω; Δὲν εἴχα καμμιὰ εἰδήσή τους. Ἀχ! ἡ γρίπη θερίζει, μαθαίνω. Θεέ μου! ὅλο εἰκόνες ἔχω στὰ μάτια μου πού οὔτε νὰ τίς γράφω δὲν τολμάω....

17 Ὀχτώβρη.—Ἐλαβα σήμερα νέο τους γράμμα. Εἶναι κι οἱ δυὸ καλὰ, ἡ γυναῖκα μου καὶ τὸ παιδί μου. Μὰ τί τὸ θέλω κι ἀπὸ τὸ; τώρα ἡ ἀγωνία μου θάνα ἀδιάκοπη γιατί ἡ γρίπη μοῦ γράφουν κόβει μὲ τὸ μεροκάματο. Πῆρε γιὰ τὴν ὥρα τρεῖς τέσσερις ἀκροσυγγενεῖς μας. Μὰ δὲ σταμάτῃν ὡς ἀπὸ τοῦ ξακολοῦνθου ἀκόμα καὶ μοῦ κάνουν περιγραφή τῆς δυστυχίας.

Εἴκοσι τὴν ἡμέρα, λέει, πεθαίνουν, κι ἀπάνον πολλοὶ πέφτουν στὸ δρόμο μελανισμένοι, σὰ βαρεμένοι ἀπ' ἀερικό· ἄλλοι ἐκεῖ πού εἶναι καλὰ φτοῦν αἷμα καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες ξεμπερδεμένοι κι ἀπὸ τοῖ. Οἱ λίγοι κουτσογιατροὶ πού βρίσκονται δὲν προφτάνουν νὰ τρέχουν στὰ σπῖτια, κ' οἱ νεκροθάφτες ν' ἀνοίγουν τάφους, κι οἱ παππάδες νὰ θάψουν. Τὸ μικρὸ μας νεκροταφεῖο πλημμύρισε καὶ σ' ἕνα τάφο θάβουνε μαζί δυὸ καὶ τρεῖς. Οἱ θρόμοι ἐρημώσανε ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὸ θάνατο. Δὲ βλέπεις παρὰ παιδιὰ μὲ κάσες, στεφάνια, παλπάδες καὶ λίγους χωροφύλακες. Σ' ὅλη τὴν ἀμόσφυρα μονάχα νεκρολῆβανο μυρίζει...

Γιατὶ νὰ μοῦ τὰ γράφουν ὅλα ἀπὸ τὰ; γιατί νὰ μὲ μπάσουν ἔτσι σκληρὰ στὴ φρένη; γιατί νὰ ζωντανέψουν μπροστὰ στὰ μάτια μου ἀπὸ τὴν ἀπαίσια εἰκόνα; Τίποτα λοιπὸν δὲ νοιώθουν ἀπ' τὴν ψυχὴ ἐνὸς πολεμιστῆ;... Τώρα ἡ λαχτάρα μου θάνα ἀνέλειπται, κι ὁ φόβος πού μ' ἀρπαξε μὲ τὸ σιδερένιο του χέρι ποτὲ δὲ θὰ μ' ἀφίσει. Θεέ μου! νάνα νάμουν κι

ἐγὼ κοιτά τους, κι ἂν ἀρρωστήσουν γὰ τοὺς γιατροῦς, κι ἂν ξεπνιχθῶν γὰ ξεπνιχθῶν στὰ πόδια τους. Ἀλλὰ... ἀλλὰ ἐγὼ τώρα δουλιά μου ἔχω τὸ σκοτωμό, ἐνῶ καὶ πέρα οἱ δικοί μου πεθαίνουν...

23 Ὁρχώβρη.— Νέο γράμμα ἀκόμα. "Ἄλλοι πικρῶντες μου λάβαρε" κι ἐκεῖνοι τὰ ἴδια μαθαίνουν, καὶ—ποὺς ξέρει—τὸ ἴδιο σαράκι θὰ τρώει κι ἀφτοντῶν τὰ σωτηριᾶ. Ἐγὼ πέθανε τὸ παιδί του κι ἀφτὸς κάθεται δεμένος δῶ πάνου στὰ γόρια καὶ ματωμένα κορφοβούνια μὲ τὸ ντουφέκι στὸ χέρι. Ἄλλουντῶν οἱ δικοί τους εἶναι ἀρρωστοὶ δίχως γὰ μπόρουν γὰ τρέξουν πλάι τους.

Ὁ Θεὸς ἄς βάλει τὸ χέρι του. Ὁ γελοῖος! ὅλο τὸ θεὸ φωνάζω, ὅλο τὸ θεὸ ζητάω. Λένε, πὼς ὅσο εἶναι κανεὶς πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀγνωστὸ ἐκεῖνο θεὸ, τόσο περισσότερο τὸν φοβάται καὶ τόσο περισσότερο νομίζει πὼς ἐκεῖνος μονάχα θὰ τὸν σώσει. Γι' ἀφτὸ πιστέβει, κ' οἱ στρατιωτικοὶ εἶναι οἱ πιὸ θρησκοί.

Βοήθεια, θεέ μου, λέω κι' ἐγὼ ὅλη τὴν ὥρα! γὰ καὶ τάχα θὰ μὲ βοηθήσει! Ἐγὼ πού τὸν κράζω, ἐγὼ πού τὸν παρακαλῶ γὰ κρατήσῃ στὴ ζωὴ τὰ δνὸ ἐκεῖνα ἀγαπημένα μου πλάσματα, τί ἄλλο κάνω παρὰ γὰ σκοτώνω, γὰ σφάζω, γὰ χύνω ἀδικο αἷμα, γὰ χύνω τὰ μολυσμένα τὰ κακοῦργα νύχια μου σ' ἀνθρώπινες σάρκες, γ' ἀνοίγω, βάρβαρε, πληγές; Τί ἄλλη δουλειὰ ἔχω παρὰ γ' ἀρπάξω παιδιὰ ἀπὸ μαρτάδες, γὰ καταστρέφω οἰκογένειες, γὰ μαβρίζω ἐφτυχίες, γὰ χωρίζω ἀγαπημένους;

Καὶ φωνάζω τὸ θεό. Μοῦ φαίνεται πὼς μοιάζω μὲ τὸ γκιῶν πού μάταια καλεῖ τὸν ἀδερφό του...

26 Ὁρχώβρη.— Οὔτε σήμερα γράμμα. Ἡ ἀγωνία μὲ πνίγει. Ἄν πέθανε κανένας καὶ πέρα;

28 Ὁρχώβρη.— Χτὲς πάλι κάμαμε μιὰ μικροεπίθεση. Δίχως ἀμφιβολία κάποιον θὰ σκοτώσω ἢ τουλάχιστο θὰ πληγώσω. Λένε πὼς τὸ μικρόβιο τῆς γρίπης γεννήθηκε ἀπὸ τοὺς σκοτωμένους! νᾶναι ἀλήθεια; Τότε κάθε πτώμα πού πέφτει στὴ γῆς θὰ μεγαλώνει τὸ κακὸ, κάθε πεθαμμένος θὰ δίνει νέα ζωὴ στὴν ἀρρώστεια. Ἀλίμονο μου! κ' ἐκεῖ στὴ μικρή μου πατρίδα πεθαίνουν, κ' ἐκεῖ ἴσως κανένας δικός μου γὰ χαροπαλέβει. Ὅμως εἶμουν ὑποχρεωμένος γὰ γίσω αἷμα... Ἀνθρώποι κακοῦργοι...

31 Ὁρχώβρη.— Τί φοριχτὴ νύχτα εἶταν ἀφτὴ ἀπὸψε. Τρομαχτικὸ ὄνειρο εἶδα: Μαρτάδες καμπουριασμένες μαβροφόρες, γέροι ἀσπρομάλληδες γυρτοί, κορτσιᾶ, παιδιὰ φτωχὰ καὶ ξυπόλυτα, μὲ κλάματα, μὲ θρήνους, μὲ φωνές, μὲ περιτριγυροῦσαν καὶ μοῦ ζήτησαν τὰ παιδιὰ τους, τοὺς ἄντρες τους, τοὺς ἀγαπημένους τους. Σιγὰ σιγὰ ὁ κύκλος γινότανε γύρω μου μεγαλύτερος μὰ στένεβε πιὸ πολὺ. Κι ὅλο ἐρχόντουσαν, κι ὅλο ἐρχόντουσαν, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, κι' ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους, ἄντρες, γυναῖκες, νέες μὲ μωρὰ στὴν ἀγκαλιά, κουτσοί, στραβοὶ καὶ κάθε θῦμα, καὶ κάθε ἄθλιο κατάντημα τῆς μάχης καὶ τῆς φτωχιάς. Οἱ χειρονομίες τους ἦσαν ἀπειλητικές καὶ μερικῶν οἱ γροθιὲς σηκώνοντουσαν ψηλὰ σὰν νᾶσαν ἔτοιμες γὰ μοῦ λυῶσουν τὰ κόκκαλα. Ὅλοι ἔσκουζαν μὲ καμμιὰ λέξη δὲ μπόρουσα γὰ ξεχωρίσω μονάχα μιὰ ἄγρια στριγγιζομένη φωνὴ τρούπαρε τ' ἀφτιά μου.

Ὑστερα ὅλοι, σὰ γὰ μὴ τοὺς συγκροτοῦσε τίποτα πιά, ὤρμησαν ἀπάνου μου γὰ γὰ μὲ πνίξουν, σὺρλιάζοντας:

— Κατάρη κακοῦργε! Κατάρη σὲ σέρα καὶ τὸ σπῖτι σου!

Ἐύπνησα. Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ποτάμι. Ἐγρηπὰ τὰ μάτια μου, μὰ τὰ ἴδια φαντάσματα μὲ κνηγοῦσαν ἀκόμη. Σὰν ἔφεγγε πιά σηκώθηκα γὰ γυνθῶ. Φόρεσα τὴ στολή μου! μετ' ἔφεγγε τὸ στήθος μου σὰ σιδερένιο σιεφάνι. Πέρασα τίς μπότες μου! τὰ πόδια μου μοῦ διαζαν. Ἐπιασα τὸ σπαθί μου! ἔκαιγε στὰ χέρια μου! θέλησα γὰ γιομίσω τὸ πιστόλι μου! τὰ χέρια μου τρέμανε. Πέρα πέρα ἀντίκρισα τὴν καρβανούλα μου! τὴ σιχαρόμουνα τώρα κι ἀφτὴ! μοῦ φαινότανε σὰ συνένοχός μου...

1 Νοέμβρη.— Τρόμος μὲ κυριέβει σὰ σκέπτονται πὼς μπορεῖ γὰ διαταχτοῦμε γὰ νέα ἐπίθεση. Σπασμοὶ μὲ πιάνουν σὰ συλλογίζονται πὼς θ' ἀναγκαστῶ γὰ σφάζω κι' ἄλλα ἀνθρώπινα κορμιά. Κι ἀπὸ καὶ καμμιὰ ἀκόμα εἰδηση. Βέβαια θὰ πέθαναν κ' οἱ δνὸ! θὰ πέθαναν κ' ἐγὼ χορέβω δῶ πάνου, χορέβω τὸν κόκκινο χορὸ, μὲ κόκκινο μεθύσι.

3 Νοέμβρη.— Σήμερα... ὦ! Σήμερα... τί ἡμέρα εἶταν ἀφτὴ... Μὲ φῶταξε ὁ συνταγματάρχης μου. Θὰ σοῦ εἰπῶ, μοῦ λέει, παιδί μου, μὰ εἰδηση πού θὰ σὲ λυπήσει. Ἡ γυναῖκα σου εἶναι βορεία ἀρρωστή. Μὰ ξεχάνοντας κάθε σεβασμὸ καὶ κάθε τύπο τοῦ ὄρπαζα τὸ μπράτσο καὶ τοῦ φώναξα:

— Πέστε μου, πέστε μου τὴν ἀλήθεια! πέθαναν;... πέθαναν κι οἱ δνὸ, τὸ παιδί μου καὶ ἡ γυναῖκα μου...

— Ἀλίμονο! ναι, παιδί μου...

Ἐπεσα ξερὸς. Σὰ συνήρθα μοῦπε ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος:

— Δὲ μπορεῖς, παιδί μου, γὰ μείνεις πιά ἐδῶ! θὰ φροστίσω γὰ ἀδεια.

— Ὁχι, τ' ἀπάντησα, σὰς εὐχαριστῶ, μὰ εἶναι περιττό. Πρέπει γὰ μείνω ἐδῶ! εἶναι ἀνάγκη...

— Καταλοβαίτω, θέλεις γὰ. ἐκδικηθεῖς ἐκεῖνους πού σὲ χώρησαν ἀπὸ τοὺς δικούς σου;

Τὸν ἀνόητο! Τίποτα γὰ μὴ τοιῶνθε ἀπὸ τὴν ηνυχὴ ἐνὸς στρατιώτη!

4 Νοεμβρίου.— Τ' ἀποφάσισα! δὲ μένει παρὰ γὰ γράψω τίς στεγρὲς ἀφτὲς γραμμὲς καὶ γὰ τὸ ἐκτελέσω. Θὰ πεθάνω, θὰ σκοτωθῶ. Τί μπορεῖ πιά γὰ μὲ συγκρατῆσαι στὴ ζωὴ! Κάθε δεσμὸς μὲ τὴ γῆς ἐτοιμότη καὶ πῶς ἔγρασα τόσων ἄλλων, καὶ τὸ κορμί μου γὰ χυθεῖ ὅπως ἔγρασα τόσων ἄλλων, καὶ τὸ κορμί μου γὰ πέσει ὅπως ἔγρασα τόσων ἄλλων... Εἶναι ἀπαιμία γὰ στέκεται ὀρθό.

5 Νοέμβρη.— Ἀβριο θὰ γίνῃ κάποια ἐπικίνδυνη ἀνίχνευση. Λέχεται μὲ χαρὰ γὰ λάβω μέρος. Θὰ προσπαθήσω γὰ μὴ ξαναγυρίσω εἶμαι βέβαιος...

Κι ὁ ἄμοιρος ἀνθυπολοχαγὸς δὲν ἐλάττωσε. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ οἱ ἐχθρικές σφαῖρες δάγκωναν ἀπλήστα τὸ στήθος πού θεληματικὰ τοὺς προτεινότανε κ' ἔτσι τ' ἄλλο δειλινὸ πίσω ἀπὸ τὰ χαρακώματα θάβαμε τὸ φτωχὸ ἀξιωματικό. Τὸν θάβαμε ὀπλῶ: ἓνα μικρὸ ξύλινο φέρετρο σκεπασμένο μὲ τὴ σημαία, ἓνας παπτάς καὶ λίγοι συντρέφοι τὸν ἀπὸ κοντά. Καὶ ὁ νεκρὸς πολεμιστὴς χάθηκε μέσα στὴ γῆ ἐνῶ ὁ ἥλιος πέρα βασιλεβε φωτίζοντάς πένθημα τίς βαθυγάλαξες οὐλονέτες τῶν λόφων. Μ' ἀντὶς γὰ νεκρώσιμες καμπάνες ἓνας γκιῶνης ἔφελγε μακριὰ λυπητερά...